

СИМЕОН ПРАВЧАНОВ

ВСТЪПИТЕЛНИ ДУМИ

chitanka.info

В настоящото издание учащите се ще намерят подборка от най-значителните лирически, хумористично-сатирични и прозаически произведения на Христо Смирненски с бележки към тях. Ще намерят животописа на поета, откъси от спомени за него, а също така извадки от оценките на литературните критици и изследователи за творчеството му.

Естествено най-трудно е, ако изобщо е възможно, накратко да се даде обща характеристика на такъв изключително надарен художник и нравствено лъчезарен човек, какъвто е Христо Смирненски. Неговото младо, прекрасно и одухотворено лице ни гледа от някогашните фотографии ту с романтично вгълбение, възторг или гняв, познати ни от „Ний“, „Червените ескадрони“, „Москва“, „Жълтата гостенка“ и „Юноша“; ту с убийствената жлъч към стария капиталистически свят, бушуваща в сатиричните му творби; ту с дяволита закачливост и безпределна жизненост, с които ни очароват стотиците хумористични негови строфи.

Починал толкова рано, ненавършил дори двадесет и петата си година, Христо Смирненски присъствува трайно в паметта и светоусещането на своите съвременници, на следващите и бъдещите поколения като пръв и най-вдъхновен певец на революционната младост на българския пролетариат и комунистическата партия — присъствува като неизменна съставка от нашето национално самосъзнание.

Като всеки гениален творец Смирненски бе призван и намери в себе си социална прозорливост, духовна енергия, творческа воля, вдъхновение и романтичен плам да застане в политическия авангард на своята революционна епоха, да се изгради като убеден и последователен боец на своята класа, на комунистическите идеи, като истински патриот и интернационалист; това именно бе предпоставката и това предопредели неговия изключителен принос в развитието на нашата национална литература. Между Ботев и Вапцаров бе нужен свързващ връх в нашата революционна поезия и този огромен връх бе неговата лирика.

Смирненски встъпи в социалистическата поезия обогатен от нашите национални духовни и литературни традиции, от опита на своето хумористично и сатирично творчество и от завоеванията на няколко съвременни нему литературни направления. Всъщност думата

„встъпи“ е може би най-неточната. Той започна да създава българската социалистическо-реалистична лирика. Той бе първотворецът и първомайсторът ѝ, защото преди него постигнатото от нито един неин представител и радетел не бе придобило трайна общонародна значимост. Двадесет и две годишен, за непълни три години той не само идейно и тематично обнови, не само приобщи социалистическата поезия към нашата национална литература, но я изведе на предно, на челно място, което тя не отстъпва оттогава насам. Смирненски постави здравите основи на качествено новото художествено мислене на българската работническа класа. Сякаш доказвайки Лениновата мисъл, че пролетариатът е законен наследник на всичко ценно, което човешката култура е постигнала през вековете, Смирненски се осъществи като ненадминат поет новатор, поет строител, яко свързан с миналото и настоящото изкуство на своя народ.

Той живя жадно, всеотдайно и твори самозабвено в едно литературно съвремие със стари плодородни реалистични и романтични традиции и с чисто идеалистични и формалистични отклонения (индивидуализъм, символизъм), в едно време, в което социалистическите идеи организираха хилядното множество в стройна революционна „тълпа“, хвърляща се в борбата срещу класовия враг с трезва убеденост и с кипящи емоции, с патетична вяра и мъдра жертвостовност. За да изобрази този именно върхов момент от историята на пролетарските борби у нас и по света, Смирненски постъпи като гениален художник реформатор, като художник революционер. Тук думата гениален е съвсем на място. Неговата художническа програма бе изненадващо пространна и задълбочена, съзвучна с духа на времето и дори — изпреварваща го. В епохата на революционните катаклизми тя бе преди всичко съзидателна, конструктивна.

Смирненски проникновено схвана, че революционната лирика е длъжна да бъде активен двигател в кървавия и славен поход на пролетариата към свобода, трябва да събужда, да зове, да възпитава нови доблестни воители на комунистическата партия, като рисува примамливото пурпурно утро на светлата комунистическа ера, като възпява подвига на „тълпата“ и на отделния герой, като изригва и внушава несломима вяра и мажорен маршов ентусиазъм. Дирейки именно същината на революционната пролетарска поезия с масово

идейно-художествено въздействие, трасирайки сигурните пътища към нея, Смирненски се вглеждаше с проникателен аналитичен интерес и в реалистичната поезия на нашите стари майстори, и в романтичната патетика на Ботев и Вазов, и в социалистическо-агитационните стихотворения на Димитър Полянов, и в младата съветска поезия, в която още не бе извисил титаничен ръст Маяковски, и в лириката на индивидуалистите и символистите след Първата световна война, заемаща значително място в литературния живот у нас, и в романтичните емоционални избухвания и видения в творчеството на едни или други наши поети (реалисти, индивидуалисти и символисти), които, обновени, също са му изглеждали пригодни да предадат разрушителния и градивен ентузиазъм на пролетарските маси.

Нашата реалистична поезия го научи да въплъщава в художествената творба кардиналните обществени проблеми, да пише за народа и да бъде на „ти“ с народа; поезията на Д. Полянов — как лириката да бъде истинско пропагандно оръжие на комунистическата партия: младата съветска поезия — на романтична планетарност в представите на класовата солидарност и на класовите битки; индивидуалистите и символистите — на великолепни, съвършени форми и щедра образност, които той изпълни с противоположно социално съдържание; нашата романтична лирика (като се почне от някои произведения на Ботев, Вазов и Яворов) — на призивен патос, на вулканичен емоционален нерв.

Така, търсейки вдъхновено и упорито живата сърцевина на новото изкуство, на пълноценната социалистическа поезия, Смирненски едновременно интуитивно и съзнателно усвои и използва всичко ценно във всяко от съществуващите литературни направления и школи, за да въплъти естетическия идеал на социализма, да постигне лично свой, неповторим лирически синтез от художествени идеи, образи, похвати, ритмични интонации и римна оркестрация, който да бъде качествено нов, с общонародно значение, с бъдеще. С пълно основание в историята на българската литература Христо Смирненски е считан за основоположник на нашата социалистическо-реалистична поезия, за зачинател на метода на социалистическо-реалистичното българско изкуство. И точно в това е безценната, наистина епохална заслуга на гениалния юноша пред нашето революционно движение, пред нашата обществена и

художествена мисъл, заслуга, която го прави безсмъртен в името на
най-хуманното общество — комунистическото, което сега строим.

Симеон Правчанов

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.